Zilvermuseum Sterckshof
Provincie Antwerpen
Hooftvunderlei 160
B-2100 Antwerpen-Deurne
België
www.zilvermuseum.be
T +32 (0)3 360 52 52
F +32 (0)3 360 52 53
E info@zilvermuseum.be

TENTOONSTELLING

Zilver uit Antwerpen

1 oktober 2006 – 7 januari 2007

In de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* wordt het Antwerpse museumlandschap door een zilveren bril bekeken. Voor het eerst wordt het edelsmeedwerk uit diverse Antwerpse stedelijke en provinciale collecties in het Zilvermuseum Sterckshof samengebracht. De bijna 300 geselecteerde voorwerpen geven een schitterend beeld van jaren intensief verzamelen. Via zorgvuldig uitgekozen thema's maakt de bezoeker kennis met de topstukken van de Antwerpse musea.

Van Steen tot A^{m}: de zilvercollecties

In een eerste luik wordt een overzicht gegeven van anderhalve eeuw zilver verzamelen in Antwerpen. Vanuit oudheidkundige belangstelling werden voorwerpen van allerlei aard bijeengebracht, eerst in het Steen – waar in 1864 het museum voor oudheden zijn deuren opende – en later in het Vleeshuis. Vanuit deze historisch-didactische collecties ontstonden allerlei nieuwe initiatieven, waarbij de oprichting van het Zilvermuseum in 1992 een nieuwe impuls betekende voor het verzamelen van zilverwerk.
Onder het logo A^{m} en het label *De Wereld in Antwerpen* krijgt het samenwerkingsverband tussen de Antwerpse musea een concrete invulling en worden de verspreide zilvercollecties voor het eerst samengebracht en geëvalueerd. Ook de authenticiteit van het zilverwerk wordt getoetst en dat levert soms verrassende resultaten op.
Bodemvondsten en schenkingen krijgen hierbij bijzondere aandacht. De collecties van gerenommeerde verzamelaars als Pierre Lunden (1887-1975), Fritz Mayer van den Bergh (1858-1901) en Pieter Smidt-van Gelder (1878-1956) zijn elk op hun terrein van groot belang. Maar ook aanwinsten van minder gekende collectioneurs als Albert De Vleeshouwer (1863-1913) en Octavie Ducaju (1892-1977), respectievelijk aan het Museum Vleeshuis en het Volkskundemuseum, worden omwille van hun specifiek karakter apart belicht.
Met het Antwerps uiltje van de meester met pelikaan (Antwerpen, 1548-1549), de gildenketen van de kolveniers van Jean Hennepain (Valenciennes, 1614), de Rubenskan met bekken van Theodoor Rogiers (Antwerpen, 1635-1636), de breuk van de Sint-Sebastiaansgilde van Mechelen (1615 & 1756) en de gildenbreuk van Herenthout van Petrus Van Eesbeeck (Brussel, 1740) beschikken het Rubenshuis en het Zilvermuseum dankzij het mecenaat van de Koning Boudewijnstichting over absolute topstukken. Ook de ontwerptekeningen uit de Collectie Van Herck, die door de Koning Boudewijnstichting aangekocht werden en aan het Stedelijk Prentenkabinet in bruikleen werden gegeven, vormen een onschatbare bron van informatie voor de studie van Antwerps zilver.

Antwerpen, een handels- en cultuurstad met geschiedenis

De verbondenheid van de collecties met de geschiedenis van de stad Antwerpen wordt in het tweede deel van de tentoonstelling belicht. Echt Antwerps stadszilver bleef niet in situ bewaard, enkele stukken in het Museum Maagdenhuis (OCMW) uitgezonderd. Ook belangrijke diplomatieke geschenken, die aan het stadsbestuur werden geschonken of in opdracht van de Stad Antwerpen vervaardigd werden, ontbreken. Zilveren truwelen en aanverwanten die bij openbare werken, zoals de aanleg van de spoorweg Antwerpen-Keulen (1843) en het Kattendijkdok (1856), werden gebruikt, werden door het Stadsarchief aan het Museum Vleeshuis in depot gegeven. Ambachts- en gildenzilver kregen binnen het verzamelbeleid duidelijk meer aandacht, waarbij men zich niet beperkt heeft tot de Antwerpse corporaties.
Als havenstad speelde Antwerpen eeuwenlang een vooraanstaande rol op handelsvlak. De import en export van goederen vormden een belangrijke stimulans voor de creativiteit van de Antwerpse edelsmeden. Kokosnoten, schelpen, koralen, bergkristal en Oosters porselein werden in zilveren monturen gevat. Antwerpse kabinetten, vaak met zilverbeslag, waren internationaal gegeerd; terwijl Augsburgs en Nürnbergs zilver de pronkkamers van menig in Antwerpen gevestigde koopman sierde.
In het AMVC-Letterenhuis worden heel wat zilveren voorwerpen bewaard die het rijke culturele leven van Antwerpen illustreren; o.a. een zilveren beker (1857) en portret (1881) van Hendrik Conscience (1812-1883) en een zilveren lauwerkrans van Peter Benoit (1834-1901). Voor de Schone Kunsten kunnen we hier de gouden kroon die in 1855 door het stadsbestuur aan schilder Henry Leys (1815-1869) werd geschonken, vermelden.
De edelsmeedkunst heeft overigens heel wat gemeen met de Schone Kunsten. Edelsmeden lieten hun modellen door gerenommeerde beeldhouwers, zoals Artus II Quellinus (1625-1700), Walter Pompe (1703-1777) en Joseph Ducaju (1823-1891), maken en haalden hun inspiratie voor iconografische voorstellingen o.a. uit het werk van Pieter Paul Rubens (1577-1640).

Antwerpen zilverstad

In het derde luik wordt dieper ingegaan op de ontwikkeling van Antwerpen als zilvercentrum. De Munt en het edelsmedenambacht vormden eeuwenlang het referentiekader voor de Antwerpse edelsmeden. Aan de hand van historische documenten en voorwerpen worden ze terug tot leven gebracht. Ook de verering van hun patroonheilige, Eligius van Noyon ofte Sint-Elooi, wordt in evidentie geplaatst. De corporatistische organisatie van het edelsmedenambacht in het Ancien Régime wordt geconfronteerd met de relatieve vrijheid van handelen sedert de Frans revolutie. De verplichte registratie van edelsmeden in een waarborgkantoor bleef in België immers tot 1868 in voege. De twee insculpatieplaten, bewaard in het Museum Vleeshuis, vormen een unieke sleutel voor de identificatie van de 19de-eeuwse Antwerpse edelsmeden.
Aansluitend wordt een chronologisch overzicht gegeven van de meest befaamde (dynastieën van) Antwerpse edelsmeden van de Gouden Eeuw tot en met de 19de eeuw, die in de onderzochte collecties vertegenwoordigd zijn: Rogiers, Moermans, Lepies, Hennekin, Cassé, Hoffinger, Verberckt en Verschuylen. Een aantal edelsmeden zijn enkel via hun noodnaam bekend: de meester met pelikaan, de meester met leeuwenmuil, de meester met hoefijzer en passer, de meester met wassenaar en de meester met peer met twee blaadjes om er maar enkele op te noemen. De Rubenskan met bekken (1635-1636) van Theodoor Rogiers of de Rasières (1602-vóór 1666), de driekraantjeskan (1772) van Jan-Baptiste Cassé (1702-1777) en het wijwatervat (1833) van Jan Peter Antoon Verschuylen (1801-1865) behoren elk voor hun periode onomstotelijk tot de top van de edelsmeedkunst.

De juwelen, waaronder de typische Vlaamse harten, worden apart gepresenteerd. In de 19de eeuw is er overigens een nadrukkelijke verschuiving waarneembaar, waarbij de productie van zilverwerk tegen het einde van de eeuw zienderogen afneemt en de verkoop van juwelen duidelijk op de voorgrond treedt. Zilverwinkels verkopen meer en meer buitenlands zilver, voornamelijk uit Frankrijk en Duitsland, of bestellen zilverwerk bij gerenommeerde Brusselse zilverbedrijven als Wolfers en Delheid. Anthony, die zich overigens met Wolfers Frères associeerde, en Ruys-Ramboux, komen als typevoorbeelden uitvoerig aan bod. Pieter Smidt van Gelder bestelde zijn persoonlijk tafelzilver vanaf de jaren 1930 bij Ruys-Ramboux. Naast heel klassieke borden en schotels met filetranden kocht hij er ook art-decozilver, o.a. een impressionnante champagnekoeler, dat in de ateliers van Delheid Frères uit Brussel werd vervaardigd. Een vaas die naar ontwerp van Raymond Ruys voor de wereldtentoonstelling van 1930 in Antwerpen werd gemaakt, vormt een schitterende uitzondering op de tanende Antwerpse zilverproductie in de eerste helft van de 20ste eeuw.

Tot slot wordt de rol die het Sterckshof en later het Diamantmuseum en het Zilvermuseum gespeeld hebben in de ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog onder de loep genomen. Diamantjuwelen en zilverwerk van Leo Aerts, Georges Cuyvers, Christophe De Ranter, Mies de Wilde, Nedda El Asmar, Wim Ibens, Victor Kockerols, Joris Kuyl, Jean Lemmens, Boud van Averbeke, Ira van de Vondel en Claude Wesel illustreren het aankoopbeleid van deze musea en de impact van het gevoerde beleid op het vlak van de edelsmeedkunst heden ten dage.

Zilvermuseum Sterckshof Provincie Antwerpen

Het Zilvermuseum is gevestigd in het kasteel Sterckshof te Deurne (Antwerpen): een huis met vele kamers en *ruimte voor zilver*. Een thematische presentatie van de zilvercollectie, die de periode van de 16de eeuw tot heden bestrijkt, belicht zowel de techniek, de merken als de stijl en het gebruik van de voorwerpen in hun context.
Als landelijk erkend museum profileert het Zilvermuseum Sterckshof zich tevens als onderzoeks- en promotiecentrum voor de edelsmeedkunst. Aan de hand van thematische of tijdsgebonden tentoonstellingen en publicaties vult het museum de hiaten in de geschiedenis van de Belgische edelsmeedkunst op.
Tenslotte speelt het Zilvermuseum ook een actieve rol in het hedendaags zilverlandschap. Door het tentoonstellings- en aankoopbeleid en de organisatie van workshops in het museumatelier stimuleert het museum de creativiteit en de productie van zilverontwerpers en zilversmeden.

Zilvermuseum Sterckshof Provincie Antwerpen
Bezoekersingang: Cornelissenlaan
Postadres: Hooftvunderlei 160, B-2100 Antwerpen-Deurne
T +32 (0)3 360 52 52
F +32 (0)3 360 52 53
info@zilvermuseum.be - www.zilvermuseum.be

Openingsuren
Open van dinsdag tot en met zondag, 10 - 17.30 u.
Gesloten op maandag, 25 en 26 december 2006, 1 en 2 januari 2007

Toegangsprijzen
€ 6 / € 4 per persoon

Tentoonstellingsverantwoordelijke
Wim Nys - T +32 (0)3 360 52 52 - info@zilvermuseum.be

Catalogus
De catalogus wordt uitgegeven door de Provincie Antwerpen als nr. 31 in de reeks Sterckshof Studies van het Zilvermuseum Sterckshof onder redactie van Wim Nys en A.-M. Claessens-Peré. De inleidende teksten zijn van de hand van Laurence De Bolle (Museum Vleeshuis), Hans Nieuwdorp (Museum Mayer van den Bergh), Wim Nys (Zilvermuseum Sterckshof), Clara Vanderhenst (Museum Smidt-van Gelder) en Werner van Hoof (Volkskundemuseum Antwerpen). De 295 geselecteerde objecten worden in kleur afgebeeld. Het boek bevat ook een handig fotografisch repertorium van de zilvermerken. Inleidingen in het F/D/E. ISBN 90-6625-085-2. Depotnr. D/2006/0180/15
€ 35,00 / € 30,00 voor leden VPMA en OKV. Bestelinfo: Greta Beeckmans - T +32 (0)3 360 52 50 - info@zilvermuseum.be.

Bezoekersgids
F/D/E - Gratis

Rondleidingen
€ 60 per gids – maximum 20 personen per gids. Reserveren drie weken op voorhand. Info en reserveringen: T +32 (0)3 360 52 47 - E info@zilvermuseum.be

Nocturnes op aanvraag
Reserveren drie weken op voorhand. Info en reserveringen: T +32 (0)3 360 52 47 - E info@zilvermuseum.be

Met de steun van

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Klara

Met de medewerking van

STAD ANTWERPEN

Randactiviteiten

Zilverzondag & De A van Zilver, zondag 1 oktober 2006

Gratis zilverexpertises en zilverpoetsdemonstraties van 10 tot 12 u. en van 13.30 tot 17.30 u. Deskundigen van het Zilvermuseum geven voor maximum 5 stukken per afspraak informatie over de herkomst en de ouderdom. Een waardebepaling wordt niet gegeven. Reserveren voor de zilverexpertise is noodzakelijk via telefopon +32 (0)3 360 52 52. De zilverpoetsdemonstraties in het atelier laten zien dat zilver poetsen geen karwei hoeft te zijn.

Onder de titel *De A van Zilve*" brengen Les Liseuses Fabuleuses onder leiding van Anne-Marie Segers die dag op vier verschillende locaties in de tentoonstelling en het museum voorleessessies, die telkens om 11, 14 en 15 u starten en telkens ca. 50 minuten duren. Elk van deze sessies behandelt een andere thema: *Antwerpen in de literatuur* door Carl Ridders en Anne-Marie Segers, *Zilver in de literatuur* door Pol Vandenhende en Isabel Voets, *Antwerpen en zilver in vreemde talen* door Nabil Khazzaka en *Zilver in de kinderliteratuur* door Mary Duyvelaer & Carla Rosseels. Met *De A van Zilver* wordt de link gelegd tussen literatuur (het Abc), Antwerpen (de ondertussen vertrouwde A van Antwerpen) en zilver (een verwijzing naar het symbool van zilver uit de tabel van Mendeliev: Ag).

Je kunt de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* op haar eerste dag aan een gereduceerd tarief bezoeken.
Op zilverzondag wordt om 16.30 u ook een juweel van Ruth Decaesstecker uitgereikt aan de winnaar van de wedstrijd *Win een Zilveren Juweel.*

Open 10 - 17.30 u.
Toegang (inclusief tentoonstelling): € 4 / € 2 (reductiehouders) / gratis voor -12j.
Reservering voor de zilverexpertises: T +32 (0)3 360 52 52

ZILVERwandeLING, vanaf 2 oktober 2006

Tijdens de ZILVERwandeLING komt de geschiedenis van de Antwerpse Munt, de ontwikkeling van het edelsmedenambacht en historische panden waar Antwerpse zilversmeden en juweliers hun atelier of winkel hadden, aan bod. De aanwezigheid van straatnamen als de Zilversmidstraat, de Zilversmidgang en de Muntstraat in het stadscentrum van Antwerpen onderstreept nadrukkelijk het belang van de zilverhandel. Op het parcours liggen ook enkele leuke adresjes met hedendaagse juwelen en antiek zilver. De ZILVERwandeLING start aan de Nationale Bank, waar deelnemers aan de ZILVERwandeLING exclusief kennismaken met objecten uit de collectie van het Museum van de Nationale Bank. Tot 7 januari 2007 kan de wandeling gecombineerd worden met een bezoek aan de tentoonstelling *De MoMu Collectie: Selectie II* in het Modemuseum (MoMu), waarin de toepassing van zilverdraad in textiel wordt gepresenteerd.

Duur ca. 2 u.
Prijs: € 55 € per gids + € 3 administratiekosten – maximum 20 personen per gids.
Reserveringen: Toerisme Antwerpen / Gidsenbeurs - Grote Markt 15 - 2000 Antwerpen
T +32 (0)3 232 01 03 - F +32 (0)3 203 95 08 - E gidsenwerking@stad.antwerpen.be

Info: T +32 (0)3 360 52 47 - E info@zilvermuseum.be

Colloquium Zilver in Antwerpen. De handel, het ambacht en de klant
woensdag 15 en donderdag 16 november 2006

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* organiseert het Zilvermuseum Sterckshof i.s.m. de KULeuven en m.m.v. Umicore op woensdag 15 en donderdag 16 november 2006 een colloquium in Antwerpen. Het colloquium richt zich zowel tot kenners als tot liefhebbers.

Op **15 november** worden door acht vakspecialisten lezingen gehouden over diverse deelaspecten van de edelsmeedkunst in relatie met Antwerpen:

Prof. Em. Dr. Eddy STOLS (KULeuven)
Zilverhandel- en smokkel door Vlaamse kooplieden in Andalusië, Mexico en Peru
Marianne M.C. DANNEEL (Museum Nationale Bank van België)
De Antwerpse zilveren munten uit de 16de en 17de eeuw: een kwestie van vraag en aanbod
Frieda SORBER (ModeMuseum Antwerpen)
Goud- en zilverdraden in textiel
Godelieve VAN HEMELDONCK
Het ambachtshuis van de Antwerpse edelsmeden
Prof. Dr. Filip VERMEYLEN (Erasmus Universiteit Rotterdam en KULeuven)
Antwerpen als centrum voor de zilverhandel tijdens de 16de en 17de eeuw
Prof. Dr. Bruno BLONDÉ (UA Antwerpen)
De plaats van het zilver in het Antwerpse consumptiepatroon van de 17de tot de 18de eeuw
Drs. Jean-Pierre VAN RIJEN (Radboud Universiteit Nijmegen en Instituut Collectie Nederland)
De export naar Nederland van Jan Pieter Antoon Verschuylen, de meester van 'het keurig behandelde ornament en de heerlijk uitgevoerde beeldgroepen'
Prof. Dr. Leo DE REN (KULeuven),
Over samenwerking en verwantschap tussen Antwerpse beeldhouwers, schilders en zilversmeden tijdens het ancien régime

De lezingen worden in het auditorium van het Xaveriuscollege in de Collegelaan 36 (toegang langs Kerkendijk) te 2140 Borgerhout – op wandelafstand van het Zilvermuseum Sterckshof te Antwerpen-Deurne – gehouden.

De handelingen van het colloquium worden uitgegeven in maart 2007 en zullen te bestellen zijn tijdens het colloquium. Vanaf maart 2007 zijn ze verkrijgbaar in het Zilvermuseum Sterckshof.

Op **16 november** wordt de gelegenheid geboden om in de voormiddag, na een inleiding door curator Wim Nys, de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* te bezoeken in het Zilvermuseum Sterckshof. In de namiddag kan men o.l.v. een stadsgids deelnemen aan de ZILVERwandeLING in de oude stadskern (duur: ca. 2 u.) of een bezoek brengen aan de vestiging van Umicore in Hoboken (duur: ca. 2 u.).

Deelname: € 20 / € 17 (voor leden Sterckshof Stichting en studenten) per dag.
Info en inschrijvingen: T +32 (0)3 360 52 52 - E info@zilvermuseum.be

M.m.v.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN umicore

Publieke nocturne op donderdag 16 november 2006

Een geleid bezoek aan de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* met inleiding door de curator, gevolgd door een drankje.

19 - 22 u.
Toegang: € 9 / € 6 (leden VPMA) / gratis (leden Sterckshof Stichting)
Info en reserveringen: T +32 (0)3 360 52 52 - E info@zilvermuseum.be

Aangepaste rondleidingen voor basisonderwijs: Antwerpse rara…rariteiten

Een boeiende expeditie doorheen het Zilvermuseum Sterckshof. In het spoor van de eerste ontdekkingsreizigers onderzoeken we 'rare' grondstoffen en producten uit verre landen. Wat kun je allemaal doen met een kokosnoot ? En moet je van peper niezen ? Voor nieuwsgierige avonturiers van het **3de, 4de en 5de leerjaar basisonderwijs**.

Duur van het bezoek: anderhalf tot twee uur
Prijs per groep: € 50 - maximum 25 leerlingen per groep
Info en reserveringen: T +32 (0)3 360 52 47 - E info@zilvermuseum.be

Webkwestie Liaisons d'argent
Het Zilvermuseum Sterckshof pakt uit met een primeur. Als eerste museum in Vlaanderen ontwikkelde het een webkwestie. De webkwestie staat op zich, maar is ook een mooie voorbereiding op de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* die vanaf 1 oktober 2006 in het Zilvermuseum loopt. Leerlingen van de **2de en 3de graad secundair onderwijs** kunnen de webkwestie *Liaisons d'argent* vanaf 30 september 2006 online ontdekken op www.zilvermuseum.be. Gedurende 2 lesuren reis je terug naar de 18de eeuw. Je klikt je weg doorheen een aantal opdrachten en richt je eigen boudoir in. Je ontdekt dat verleiden toen en verleiden nu toch niet helemaal hetzelfde is.
De webkwestie sluit aan bij het leerprogramma van de 2de en 3de graad secundair onderwijs en werkt vakoverschrijdend. Onder een extra luik vinden leerkrachten informatie en tips voor de voorbereiding, uitwerking en evaluatie van de opdrachten.
De webkwestie loopt het hele jaar door.

Workshop Het labo van de verleiding
Klassen van de 2de en 3de graad van het secundair onderwijs, die zich wagen aan *Liaisons d'argent* en niet enkel virtueel maar ook met pruiken, grime en alles erop en eraan willen terugreizen naar de achttiende eeuw, kunnen gedurende de tentoonstelling *Zilver uit Antwerpen* (01/10/2006-07/01/2007) in het museum deelnemen aan de workshop *Het Labo van de verleiding*.
In een experimenteerruimte zetten leerlingen een mini-expo op rond opsmuk. Ze brengen hedendaagse voorwerpen mee en plaatsen ze naast vreemde voorwerpen uit de 18de eeuw zoals loddereindoosjes, snuifdozen en chatelaines.

Duur van de workshop: anderhalf tot twee uur
Prijs per klas/groep: € 50 - maximum 25 leerlingen per groep
Periode van de workshop: tijdens de duur van de tentoonstelling Zilver uit Antwerpen 01/10/2006 - 07/01/2007.

Info en reserveringen: T +32 (0)3 360 52 47 - E info@zilvermuseum.be